

Nr 12/1968-69.

STORA UTSKOTTETS betänkande nr 12/1968-69 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag angående ändring av landskapslagen om reglering av byggnadsverksamheten. (Nr 38/1968).

Landstinget, som i ärendet fått mottaga lagutskottets betänkande nr 11/1968-69, har däröver inbegärt stora utskottets utlåtande.

Efter ärendets behandling får stora utskottet, som såsom sakkunnig hört planeringsingenjören Holger Östenson, vördsamt anföra följande:

Landskapsstyrelsens framställning utgår ifrån behovet av en översiktlig planering av landskapet. Härvid erbjuder självstyrelsen och den egna avgränsade regionen, särskilt då efter planeringsrådets tillkomst, uppenbara organisatoriska fördelar. Det synes därför helt naturligt att ansvaret för planeringen överföres på landskapet, medan det praktiska förverkligandet anförtros planeringsrådet.

Också om det tidigare på kommunala regionplaneförbund grundande systemet härmed skulle försvinna, behöver detta dock icke automatiskt leda till en samtidig inskränkning av den kommunala självbestämmanderätten på planeringsområdet. Tvärtom kunde främst ett mot den tidigare beslutanderätten svarande förbehåll om kommunalfullmäktiges godkännande av regionplanen såsom en förutsättning för dess fastställande av landskapsstyrelsen (24 §) redan med tanke på kommunernas andel av de dryga planeringskostnaderna, anses vara motiverat. Men framför allt kunde kommunerna härigenom aktivt vinnas för planeringsarbetet, vilket avsevärt skulle underlätta arbetet inom själva planeringsrådet och därtill förmånligt befrämja det även annars förutsatta samarbetet mellan planeringsrådet och kommunernas fullmäktige resp. byggnadsnämnden. I sammanhanget tjuvar även den kommande kommunreformen påpekas. Då avgörandet av den kommunala indelningen skall fattas av kommunerna själva, medan å andra sidan planeringsarbetet i stor utsträckning är beroende av detta beslut, kan på ömse sidor ett gagneligt resultat uppnås endast genom ett intimt samarbete mellan parterna.

Stora utskottet har för den skull i princip ansett en skälig avvägning av de samhälleliga och kommunala intressena ävensom ett ömsesidigt förtroende och samarbete vara nödvändiga förutsättningar för såväl den fysiska och ekonomiska planeringens som kommunreformens genomförande. Stöd för detta ställningstagande synes även kunna utläsas ur den i Sverige utförda undersökningen på försorg av "Länsförvaltningsutredningen". Med beaktande av de omprövningar och det nytänkande som på olika håll blir nödvändigt, vore en utvidgad upplysnings- och rådgivningsverksamhet särskilt påkallad, varunder bl.a. undersökningresultaten

anefter skulle redovisas.

Detaljmotivering.

7 §. Erhållandet av byggnadslov för uppförande av nybyggnad även på glesbebyggt område bör uppfattas som en förutsättning för regionplanens genomförande, varför stora utskottet omfattar förslaget. Med avseende å förtydligande har utskottet dock efter momentet utsatt "byggnadslov" inom parentes. I samma syfte har utskottet i paragrafen infört ett nytt 2 mom. utsägende vilka myndigheter bevilja byggnadslov.

Lagutskottet har i ett nyinfört 2 mom. föreslagit att i byggnadsordning må föreskrivas att byggnadslov dock icke skulle erfordras för ekonomibyggnad, som hör till redan förefintlig bostad eller jordbrukslägenhet. Sålunda skulle även för ekonomibyggnad i regel fordras byggnadslov, ifall icke undantag medgivits i byggnadsordning. Enligt momentets nuvarande lydelse, som överensstämmer med rikslagens motsvarande stadgande, är huvudregeln däremot omvänd, d.v.s. byggnadsordningen stadgar undantag från en annars fri byggnadsrätt. Ehuru den praktiska konsekvensen härav icke är av större betydelse, har stora utskottet med ytterligare beaktande av att utskottet icke ansett byggnadsordning under alla förhållanden erforderlig, föreslagit att det nuvarande 2 mom. skulle återinföras under 7 § som ett nytt 3 mom..

11 §. Enligt förslaget skulle byggnadsordning vara obligatorisk även i landskommunerna. Med beaktande av den övervägande glesbebyggelsen och särskilt då skärgårdskommunernas behov, synes så långt dragna konsekvenser av planeringen, åtminstone i detta skede, ej vara påkallade. Att märka är, att motsvarande ändring i rikets lag infördes först år 1966. Stora utskottet har därför utgående från det förutsatta samarbetet mellan planeringsmyndigheterna och de kommunala byggnadsnämnderna givit paragrafen ett innehåll, som grundar sig på det nugällande stadgandet om obligatorisk byggnadsordning i landskommun endast för byggnadsplaneområde. I övrigt bleve antagandet av byggnadsordning för kommunen beroende av kommunalfullmäktiges särskilda beslut. En utvidgning av nuvarande 2 mom. har dock införts i överensstämmelse med ändringen av rikslagen år 1965 (FFS 301/65).

18 §. Landskapsstyrelsen föreslår att regionplan obligatoriskt skulle uppgöras för hela landskapet. Stora utskottet har dock med tanke på bl.a. skärgårdens mindre behov av planering velat bevara möjlighet för landskapsstyrelsen att ur regionplanen kunna utesluta visst eller vissa områden, vilket synes ändamålsenligt, då regionplanen ändå måste uppbyggas i etapper.

-4-

Är annat icke föreskrivet i byggnadsordning, må likväl på område utom stadsplan och byggnadsplan utan tillstånd uppföras ekonomibyggnad som hör till redan förefintlig bostad eller jordbrukslägenhet.

11 §.

För staden skall finnas byggnadsordning.

I landskommun skall byggnadsordning antagas för byggnadsplaneområde. Böra särskilda bestämmelser om byggnadsverksamheten anses nödiga på annat område, som ansluter sig till byggnadsplaneområde eller där tätbebyggelse uppkommit eller är att vänta, skall byggnadsordning antagas även för sådant område.

Byggnadsordning må antagas även för annan än i 2 mom. avsedd del av landskommun.

18 §.

1 mom. För landskapet eller del därav må på landskapsstyrelsens försorg uppgöras regionplan, som är en på nödiga undersökningar och utredningar baserad plan i allmänna drag angående nyttjande av områden för olika ändamål.

22 §.

2 mom. Kommunerna skola ersätta landskapet för de kostnader, som landskapet enligt 1 mom. övertager sålunda, att hälften av kostnaderna i den årliga avräkningen fördelas mellan kommunerna i förhållande till envar kommuns skattören under föregående skatteår, medan den andra hälften fördelas i förhållande till envar kommuns mantalsskrivna invånare under det år avräkningen gäller.

24 §.

Innan planeringsrådet antager uppgjort förslag till regionplan, skola kommunernas fullmäktige avgiva utlåtande över detsamma.

Regionplanen fastställles av landskapsstyrelsen, sedan kommunernas fullmäktige godkänt densamma. Regionplanen må även godkännas och fastställas i etapper.

26 §.

Då byggnadslov beviljas skall det tillses, att områdes nyttjande för det i regionplanen avsedda ändamålet icke försvåras (byggnadsinskränkning).

Byggnadslov skall dock beviljas såvida fråga icke är om bildande av tätbebyggelse, om förvägrande av byggnadslov skulle åsamka sökanden betydande olägenhet och kommunen eller, då området är avsett för annat offentligrättsligt samfund, detta icke inlöser området eller erlägger

22 §. Med beaktande av de synpunkter bl.a. lagutskottets minoritet framhållit har utskottet i 2 mom. omfatta fördelningen av kommunernas kostnadsandel sålunda att hälften fördelas efter skattören och hälften efter mantalsskrivna invånare. En minoritet (Friberg och G.A. Boman) har omfattat landskapsstyrelsens förslag.

24 §. Med hänvisning till den allmänna motiveringen föreslår stora utskottet att kommunernas godkännande av regionplanen bör föreligga, innan densamma blir av landskapsstyrelsen fastställd. En härav föranledd ändring av paragrafen har gjorts.

26 §. I 1 och 2 mom. har utskottet vidtagit vissa förtydliganden och omstiliseringar.

I överensstämmelse med ställningstagandet under 24 § har utskottet i 4 mom. ansett att kommunens godkännande av regionplanen bör föreligga före **införande** av byggnadsinskränkning. Därtill har stora utskottet ansett att byggnadsinskränningen skulle få förlängas endast med av lagutskottet föreslagen tid om ett år och efter kommunernas hörande.

Med tanke på de förberedelser, som ännu erfordras i samband med det egentliga planeringsarbetets påbörjande har stora utskottet ansett att lagens ikraftträdande kunde uppskjutas till den 1 januari 1970 och tiden för byggnadspinspektörs anställande till följd härav skulle fastställas till den 1 juli 1970, motsvarande samma tidsdifferens som i landskapsstyrelsens förslag. Till följd av den av utskottet föreslagna ändringen av 11 § har bestämmelsen om tiden för byggnadsordningens fastställande av kommunen uteslutits.

Stora utskottet, som i övrigt omfattar det i lagutskottets ovannämnda betänkande framställda förslaget, får, med tillika fästade av justeringsutskottets uppmärksamhet vid behovet av lagtextens språkliga översyn, förty värdsamt föreslå

att landstinget måtte antaga det i landskapsstyrelsens framställning ingående lag förslaget i enlighet med lagutskottets betänkande, likväl sålunda, att 7 och 11 §§, 18 §, 22 § 2 mom. samt 24 och 26 §§, ävensom stadgandet om lagens ikraftträdande erhåller följande lydelse:

7 §.

Nybyggnad, som avses i 125 § må ej uppföras utan tillstånd (byggnadslov).

Byggnadslov skall i staden sökas hos magistraten och i landskommun hos byggnadsnämnden.

-5-

skälig ersättning för olägenheten. Vid bedömningen av olägenheten må efter regionplanens fastställande inträffade förändringar i fastighetsindelningen icke beaktas såframt de icke tillkommit för genomförande av regionplanen.

Statsrådet eller landskapsstyrelsen må bevilja tillstånd till expropriation av område, som intagits i regionplan, eller till inskränkning av nyttjanderätten därtill, om detta är påkallat för regionplanens genomförande till den del det är av väsentlig betydelse för tillgodoseende av statens, landskapets, kommuns eller ortsbefolkningens allmänna behov.

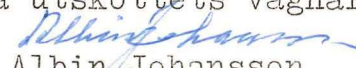
Landskapsstyrelsen må, då tryggheten av markdispositionen det påkallar, förbjuda byggandet av område inom regionplaneområde i strid med förslag till regionplan, som godkänts av kommunens fullmäktige (byggnadsinskränkning). Inskränkningen gäller dock icke uppförande av i 5 § 3 mom. avsedd ekonomibyggnad, ej heller för bedrivande av tomt- eller skogsbruk nödigt byggande. Inskränkningen är i kraft till dess regionplanen fastställts av landskapsstyrelsen, dock högst två år, såframt icke landskapsstyrelsen efter kommunens hörande på synnerliga skäl förlänger denna tid med ytterligare högst ett år.

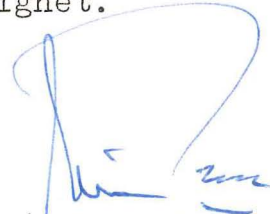
Denna lag träder i kraft den 1 januari 1970 dock så, att landskommun, i vilken före denna lags ikraftträdande icke finnes byggnadsnämnd, därförinnan skall tillsätta sådan nämnd i enlighet med vad i 10 § denna lag stadgas för en tid, som motsvarar återstående mandattid för kommunens fullmäktige.

Landskommun skall före den 1 juli 1970 anställa byggnadsinspektör på sätt i 10 § 3 och 4 mom. stadgas, såvida icke landskapsstyrelsen enligt 10 § 3 mom. befriat kommunen från denna skyldighet.

Mariehamn, den 17 december 1968.

På stora utskottets vägnar:

Albin Johansson
Ordförande

./ Erik Rask
sekreterare

Närvarande i utskottet: ordföranden Albin Johansson, viceordföranden Alarik Häggblom, ledamöterna Gustaf Adolf Boman, Olof M. Jansson, Sven Friberg, Carl Karlsson, Börje Hagström, Georg Wideman, Sven Lemberg och Erik Lundqvist.